

af sådana, som lida af sinnesförvirring eller af fallandesjuka måtte, i stället för straffarbete, bestännas någon annan, efter omständigheterna lämpad straffart, hvarigenom den skyldige ej äfventyrade skada för framtiden.

Kunna ej sådana straffsätt som i andra länder komma till användning, skulle jag tillåta mig till mildring i de nuvarande föreslå någon kortare tids fängelse med arbete i gemensamma rum om dagen, men förvar i enrum under nätterna, vid särskild för ändamålet afpassad straffinrättning, der de yngre kunde hållas till tukt och undervisning för uppfostran med öfning i handslöjder samt de till kropp eller själ lidande, utan men af gemenskap med mer brottsliga, kunde lemnas den tillsyn och vård, som af deras tillstånd påkallas.

Stockholm i Januari 1872.

L. J. Hierta.

N:o 92.

Af Herr A. W. Dufwa: Derom att Riksdagen, under vilkor af utvidgad examensrättighet för Carolinska Medico-kirurgiska institutet, måtte bevilja ett anslag af 2000 riksdaler att användas till stipendier för två docenter vid nämnde Institut.

Kongl. Maj:t utfärdade den 6 December 1815 det första reglementet för Medico-kirurgiska institutet, hvars föremål då förklarades vara "att undervisa i läkarekonstens såväl teoretiska som praktiska delar med särdeles afseende på tilldanande af läkare för arméen och flottorna". Redan sju år derefter, den 11 De-

cember 1822, utfärdades emellertid Kongl. Maj:ts förnyade reglemente för det i hufvudstaden inrättade Carolinska Medico-kirurgiska institutet. I denna handling förklarar Kongl. Maj:t, att "egentliga föremålet med det i hufvudstaden år 1815 inrättade Carolinska Medico-kirurgiska institutet" — "att genom undervisning derstädes uti läkarekonstens såväl teoretiska som praktiska delar, tilldåna skicklige läkare för arméén och flottorna" — dåmera "blifvit uppfyllt", samt att, "under inrättningens fortgång *erfarenheten ådagalagt nyttan deraf, att Institutet, i för-
enig med härvarande sjukhusinrättningar, må erhålla en sådan organisation, att pålit-
lige och tillvande praktiske läkare för alla grenar af medicinalverket till Statens tjenst
vil samma institut kunna danas*". Redan för femtio år tillbaka förklarade sålunda just Kongl. Maj:t, att redan då erfarenheten ådagalagt nyttan af att Institutet erhöle en sådan organisation, att läkare för alla grenar af medicinalverket vid Institutet kunda danas. Men denna organisation, hvars ådagalagda nytta Kongl. Maj:t så beständt erkänt och uttalat, dess förverkligande har under det sedan förflutna halfssekle-
t gång efter annan blifvit af representationen begärd, utan att ännu i dag hvarken representationens uttalade åsigt, sakens af Kongl. Maj:t sjelf vitsordade "nytta" eller vigten för landet af den bästa möjliga läkarebildning förmått leda till vidtagande af de åtgärder, som derför erfordrats. Ty den förändring som 1822, i betraktande af den "omfattning Institutet dåmera erhållit" och "de flera under tiden skedda förändringar i de medicinalverket rörande författningar" vidtogs, var ej fullständig och blef aldrig genomförd i den anda Kongl. Maj:t erkänt, att den efter redan då vunnen "erfarenhet" bort genomföras. Förhållandena gestaltade sig under den närmast följande tiden så, att af de tre examina, medicine-kandidats, medicine-licentiats och kirurgie-magisters, hvilka samtliga erfordrades för full kompetens för läkarebefattningar i Statens tjenst, de två förstnämnda kunde afläggas såväl vid Institutet som hos fakulteterna, men kirurgie-magister-examen endast vid Institutet. Men chura samtliga examina kunde vid Institutet afläggas, erhöles de sålunda examinerade en långt mera inskränkt kompetens till Statens läkarebefattningar, än de som vid fakulteterna undergått de båda första och vid Institutet kirurgie-magister-examen. Dessa förhållanden framkallade från flera håll anmärkingar och missbelåtenhet. Och då vid 1840 års riksdag ett utöfver hvad regeringen begärt förhöjdt statsanslag för Institutet af Rikets Ständer beviljades, fastade ständerna vid beviljandet det vilkor, att det, enligt 1822 års reglemente, med Institutets nya organisation afsedda ändamål — att vid Institutet skulle danas läkare för alla grenar af medicinalverket till Statens tjenst — uppfylldes. Då denna framställning ej ledde till något resultat, anhöllo Rikets Ständer vid 1847—1848 årens riksdag, att Kongl. Maj:t behagade nedsätta en komité af sakkunnige män med uppdrag att utarbete förslag till den medicinska undervisningens ordnande och derefter vidtaga de åtgärder, som kunde finnas nödiga. Då ej heller denna framställning lyckades vinna något afseende, förnyade Rikets Ständer, i skrifvelse den 10 December 1857, begäran, att Kongl. Maj:t måtte tillsätta komitéen samt

anhöllo derjemte att "enär den vid Institutet meddelade undervisning måste anses icke allenast motsvarande, utan ock i flera delar fullständigare, än den som vid universitetens medicinska fakulteter kan åstadkommas, de läkare, hvilka genomgått alla vid Institutet föreskrifna examina, måtte tillerkännas lika befodringsrätt med dem, som, efter aflagd medicine-licentiat-examen vid ettdera universitetet, undergått den så kallade operationsexamen och erhållit kirurgie-magister-diplom". Den af två Riksdagar begärda komitéen blef omsider den 4 Februari 1859 tillsatt och afgaf den 30 Juni samma år sitt betänkande, i hvilket den hufvudsakligen tillstyrkte att, med indragning af såväl de vid Upsala och Lunds universitet befintliga medicinska fakulteter, som af Carolinska Medico-kirurgiska institutet, ett enda medicinskt läroverk borde inrättas i Stockholm; hvarjemte foreslogos öfvergående åtgärder, hvilka med nämnda mål för ögonen och för dess förverkligande kunde vidtagas. Kongl. Maj:t fann emellertid lika litet skäl att bifalla detta forslag, som att lösa frågan i den af Rikets Ständer förut angifna riktning, utan afgjorde den i bref till Sundhets-kollegium och stadgar för Carolinska Institutet af den 26 April 1861 på helt annat sätt.

Genom nyssnämnda Kongl. Maj:ts beslut borttogs helt och hållet kirurgie-magister-examen, hvarjemte Institutet ytterligare beröfvades rättigheten att anställa medicine-kandidat-examen. Det skulle deremot fortfarande få anställa medicine-licentiat-examen, men afläggande af prof för medicine-doktorsgrad, som dock erfordrades för kompetens till åtskilliga befattningar, bland annat, lärareplatserna vid Institutet, skulle, som förut, endast få ega rum vid fakulteterna, som ensamme egde meddela doktorsgrad. Det största och rikast utrustade medicinska läroverket i riket, ja, i hela den skandinaviska Norden, blef sålunda till sin verksamhet stympadt och praktiskt förbjudet att i väsentliga delar få utföra sin bestämmelse såsom läroverk.

Denna utgång af saken var så fullkomligt stridande mot Rikets Ständers tydligt uttalade åsigt och mot deras uppfattning af undervisningens, vetenskapens och samhällets fördelar, att de genast vid påföljande riksdag afläto en skrivelse till Kongl. Maj:t, med anhållan, "att Kongl. Maj:t täcktes medgifva Carolinska medico-kirurgiska institutet rätt att, i likhet med universitetens medicinska fakulteter, anställa såväl den teoretiskt medicinska eller så kallade medicine-kandidat-examen, som den praktiskt medicinska eller medicine-licentiat-examen, samt att stadgarne för bemälda Institut af den 26 April 1861 måtte i öfverensstämmelse härmed varda ändrade och de åtgärder i öfrigt vidtagas, som för befodrande till verkställighet häraf kunde finnas nödiga".

Grunderna för Rikets Ständers omförmälda framställning äro i deras skrivelse af den 16 Maj 1863 på ett fullständigt och bevisande sätt utvecklade. Men ännu på nionde året hvilat skrivelsen obesvarad.

Om emellertid befrämjandet af god och i sitt slag fullständig undervisning städse med skäl anses vara för samhället nyttigt och eftersträfvansvärdt och detta

icke minst gäller i afseende på den medicinska undervisningen och läkarebildningen, så lärer häraf otvunget följa, att det måste vara mot det allmänna bästa stridande, att förhindra och förbjuda en för sådant ändamål redan ordnad och af Staten bekostad inrättning att i fullaste mått verka för sitt ändamål allt hvad den efter måttet af sina utvägar och hjälpmedel förmår. Ett sådant förfarande medför ej blott den omedelbara skadan att intellektuella och materiella tillgångar förspillas, utan att göra den nytta samhället bort och kunnat af dem draga, det medför den vida mera sorgliga, men mindre lätt beräkneliga skada, hvilken består i det hämmande af odlingens möjliga förkofran, som måste antagas följa af hämmade tillfällen till undervisnings meddelande och derigenom till odlings utbredande. Och om i en stat, som underhåller flere, hvar för sig tillräckligt, om än med olika grad af fullständighet utrustade läroanstalter, det lärer böra anses för samhällets väl menligt att vilja betaga det mindre fullständigt utrustade rättighet att, efter måttet af nit, förmåga och de tillfällen yttre förhållanden betinga, verka för sitt erkänt nyttiga ändamål, skulle väl — städse från den enda synpunkten af fosterlandets väl — annorlunda kunna bedömas förfarandet, att hindra det bäst utrustade, det af Statens medel mest påkostade, att lika fritt, lika fullständigt som de öfriga arbeta för hvad man måste erkänna såsom det gemensamma fosterlandets fördel, den bästa möjliga läkarebildningen? Och likväl, nu på femtionde året sedan vårt lands regering erkände, att erfarenheten redan då ådagalagt nyttan deraf, att Carolinska institutet erhöle en sådan organisation, att läkare för alla grenar af medicinalverket der kunde bildas, och under det representationen städse beredvilligt lemnat medel till undanrödjande af hvarje brist, som kunnat ge minsta fog till befarande att ej Institutets organisation motsvarade dess erkända ändamål, hafva Svenska folkets ombud, sedan ett tredjedels sekel, gång efter annan nödgats vända sig till landets regering med framställningar om att de kungliga orden en gång må blifva verklighet. Under sådana förhållanden måtte, efter snart nioårig väntan, det ej vara för tidigt, att representationen ånyo gör hvad på den ankommer för att i denna sak se det allmänna bästa till godo.

Den förändring, som, i ofvan angifna syfte, yrkas, eller medgifvande för Carolinska institutet att få anställa medicine-kandidatexamen *kan* visserligen verkställas utan nya anslag från Statsverkets sida, då Institutet eger behöfliga lärarekrafter och examinatorer härför, särdeles när den af Institutets lärarekollegium foreslagna förändring af den sedan flera år lediga lärostolen i materia medica till en i fysiologi fått ega rum. Men på ett håll uppstår ett nytt åliggande för Institutets lärare, hvilket kan göra någon tillökning i lärarepersonalen önskvärd. I den gällande studiiplanen är af Kongl. Maj:t föreskrifvet, att de studerande skola, näst före och näst efter medicine-kandidatexamens afläggande, fullgöra en förberedande klinisk tjenstgöring. Skulle nu Institutet få rättighet att, lika med fakulteterna, anställa medicine-kandidatexamen, bör sådan förberedande klinisk tjenstgöring äfven der fullgöras och således äfven anordnas. Detta kan visserligen ske redan med

den nuvarande lärarepersonalen. Om man nemligen jemför Institutets undervisningsprogram med hvad stadgarne föreskrifva, så befinnes det att såväl professorer som adjunkter föreläsa långt mera än hvad de, strängt taget, hafva sig ålagdt. Hvarje professor skall, enligt § 39 i stadgarne, offentligen föreläsa minst fyra gånger i veckan, och adjunkterna skola, enligt § 36, biträda vid undervisningen och examina. Vid universiteten lära i allmänhet adjunkterna föreläsa två timmar i veckan. Af Institutets program och de hvarje år offentliggjorda berättelserna visar sig, att professoren i medicin föreläser sju timmar i veckan, professoren i kirurgi sex, utom vid polikliniken, som under 4 dagar i veckan vanligen tager i anspråk en timme hvarje gång. Adjunkten i medicin åter föreläser fyra timmar, den i kirurgi fyra, jemte poliklinik två dagar o. s. v. Om dessa lärare inskränkte antalet af föreläsningstimmar till det fastställda minsta antalet, hvad katederföreläsningar och den egentliga kliniken beträffar, så skulle tillräcklig tid blifva öfver för bestridande af den så kallade förberedande kliniken. Emellertid är detta icke önskvärdt. Den tid, som nu af dessa lärare användes för den högre undervisningen, kan ej utan skada för densamma afknappas. Derföre vore önskligt att en särskild anordning vidtoges härför. Genom anslående af någon ersättning åt docenter i medicin och kirurgi skulle lärarekrafter kunna vinnas antingen för att bestrida den förberedande kliniken eller, om lärarne så finna bättre, med professorerne och adjunkterna dela den andra. För den förberedande obstetriska kliniken är en sådan anordning ej af behovet kallad, emedan den, såsom bestående endast i explorationer, kan fortgå samtidigt med den andra och i sjelfva verket gjorde så, innan det nuvarande stadgandet tillkom. Vid universiteten finnas af allmänna medel anvisade docentstipendier — om jag ej misstager mig utgöra de der 500 R:dr, utan att medföra något särskildt lärareåliggande. Det torde derföre vara billigt, både att Institutet erhöles docentstipendier, och att de der bestämmas högre just derföre, att särskilda skyldigheter skulle åligga innehafvarne. Beloppet torde då ej lämpligen kunna ställas lägre än 1,000 R:dr årligen för hvardera.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag vördsamt föreslå: att Riksdagen, till undanrödjande af hvarje som helst skälig invändning emot bifall till hvad i Rikets Ständers skrifvelse den 16 Maj 1863 blifvit begärdt, måtte anslå ett årligt belopp af 2,000 R:dr R:mt att användas till stipendier för två docenter vid Carolinska Medico-kirurgiska institutet, den ene i medicin, den andre i kirurgi, under vilkor att, på sätt Rikets Ständer i förenämnda skrifvelse begärde, de för Institutet den 26 April 1861 utfärdade stadgar varda ändrade så att medicinc-kandidatexamen får vid Institutet afläggas.

Om remiss till Stats--Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1872.

A. W. Dufwa.